

DOI 10.33099/2618-1614-2019-6-1-09-15

УДК 35.071.1

І. Ф. Ролін,

доктор військових наук, доцент, Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»,
<https://orcid.org/0000-0002-2312-6381>,

А. А. Лобанов,

доктор військових наук, професор,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняховського,

В. В. Марущенко,

кандидат біологічних наук, доцент, Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»,
<https://orcid.org/0000-0002-5965-6384>

Управління як функція ведення воєнних дій силами оборони України

На підставі аналізу змісту базових понять, що застосовуються в державах Північноатлантичного альянсу, висвітлено відмінності принципів, методів і процедур у сфері управління військами (силами) порівняно з існуючими в силах оборони України. Зроблено висновок про доцільність розроблення та впровадження в силах оборони України стандарту військових термінів, який буде адаптованим до основних принципів, тактик і процедур держав Альянсу.

Ключові слова: управління військами, євроатлантичні стандарти, командування як функція.

Постановка проблеми. Стратегічним оборонним бюлетенем визначена амбіційна стратегічна ціль: створення до кінця 2020 р. об'єднаного керівництва силами оборони, що здійснюється відповідно до *принципів і стандартів, прийнятих державами – членами НАТО* [1]. Зокрема, передбачається вдосконалення системи управління силами оборони, яка відповідатиме євроатлантичним стандартам. Вочевидь, саме ця ціль є пріоритетною, а її реалізація має випереджати та обумовлювати інші стратегічні цілі, спрямовані на вдосконалення управління ресурсами, набуття оперативних (бойових, спеціальних) спроможностей, створення об'єднаної системи логістики та професіоналізацію сил оборони.

Думається, на шляху реалізації зазначеної цілі важливо розуміти, що стандарти в цьому сенсі не обмежуються організаційно-штатними структурами органів управління й матеріально-технічною оснащеністю створеної системи управління (хоча їх пріоритетність є беззаперечною). Стандарт НАТО, він же – Угода зі стандартизації (Standardization Agreement), – міжнародний договір, який регламентує передусім *загальні правила, визначає спільний порядок дій, закріплює єдину термінологію та процедури* для держав-партнерів.

Отже, в процесі створення системи управління силами оборони, яка відповідатиме євроатлантичним стандартам, мають змінюватися не лише структури та оснащеність органів управління, а й термінологія та процедури у сфері управління військами (силами), а в ширшому сенсі – і психологія військових керівників (командирів), завдяки відмові від авторитарного стилю керівництва, підвищенню ролі ініціативи та самостійності під час виконання оперативних (бойових) завдань.

Очевидно, що проведення зазначених змін є справою кропіткою. У цьому напрямі наші західні партнери докладають чимало зусиль, зокрема в проведенні різноманітних курсів і тренінгів. Водночас слід зізнатися, що попри ці зусилля, впровадження «натовських» стандартів з управління військами у військових органах управління, на жаль, відстає від бажаних показників, визначених Стратегічним оборонним бюлетенем.

Причин зазначеного відставання може бути декілька. Так, суттєвою проблемою (психологічного характеру) в запровадженні «натовських» стандартів з управління військами (силами) в силах оборони є існуючі консервативні настрої тієї частини вітчизняних військових практиків і науковців, які вважають, що немає різниці в підходах до управління військами, а «наша школа є кращою». Справді, розглядаючи керівні документи західних партнерів, на перший погляд (не вдаючись у деталі), важко зрозуміти відмінності традиційних для пострадянських країн підходів до управління військами (силами) від «натовських». Начебто алгоритми роботи органів військового управління схожі, оскільки передбачають однакові фази і процедури: оцінювання обстановки, вироблення замислу, формулювання рішення, постановку

завдань тощо. Однак за ближчого розгляду стають очевидними відмінності в підходах, принципах, методах і процедурах управління військами (силами). Суттєво різняться також тактичні прийоми застосування військ.

Наступною проблемою є недостатня відповідність чинних статутів і настанов Збройних Сил (ЗС) України принципам і стандартам, прийнятим у державах – членах НАТО, розроблення яких, згідно зі Стратегічним оборонним бюлетенем [1, дод. 1], мало би відбутися до кінця 2018 р. Цей факт унеможливує впровадження у практику управління силами оборони *стандартних оперативних процедур*¹, які є важливим елементом оперативно-тактичної сумісності. Так, наприклад, процедура формулювання замислу в державах – членах НАТО передбачає розширення *наміру* командувача (командира), описуючи як виконати *місію*, і викладається з погляду *вирішальної, формуючої та підтримуючої операцій* [2] (хоча ці три типи операцій є компонентами однієї конкретної операції).

Наведений приклад указує не лише на існуючі відмінності у структурі і змісті «натовських» замислів від тих, що виробляються в українських військових штабах. Він висвітлює проблему *відсутності спільної військової термінології*. Гадаємо, лише підвищенням англомовної грамотності наших органів військового управління цієї проблеми не розв'язати, оскільки в документах держав Альянсу, які регламентують управлінську діяльність командувачів, командирів і штабів усіх рівнів у військових операціях, застосовується багато важливих термінів, які не мають точного українського перекладу. Ситуація ускладнюється тим, що військова термінологія в цих документах постійно оновлюється та розширюється.

Основну частину спільної мови військових професіоналів різних відомств (тим паче різних країн) мають становити терміни зі зрозумілими визначеннями. Отже, першочерговим кроком на шляху створення задекларованої системи управління силами оборони, можливо, є розроблення та впровадження в сили оборони України *стандарту військових термінів*.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У монографіях [3, 4] розв'язуються наукові проблеми стосовно ефективності функціонування компонентів військових систем управління (зокрема органів військового управління) з використанням кібернетичного підходу. Однак аспекти адаптації управління військами (силами) до стандартів держав Альянсу в зазначених монографіях не розкриваються.

У статті [5] сутність і зміст керівництва та управління силами подаються як низка завдань для різних умов та етапів дій. Термін «керівництво та управління» вважається структурно єдиним, тобто завдання окремо для керівництва (як командної функції) та для управління

(як штабної функції) не розділяються, що, на наш погляд, звужує його поняття.

У статті [6] була започаткована актуальна наукова дискусія з метою вироблення обґрунтованої концепції створення системи управління силами оборони, адекватної сучасному середовищу безпеки; у загальному вигляді розглянута можливість використання досвіду США в реформуванні системи управління силами оборони України.

Загалом можна констатувати, що задекларований курс на створення системи управління силами оборони за євроатлантичними стандартами в українському інформаційному полі недостатньо забезпечений знаннями стосовно термінології, принципів, методів, процедур та підходів у сфері управління воєнними діями за цими стандартами.

Метою статті є покращення умов запровадження в керівні документи з управління силами оборони України адаптованої до євроатлантичних стандартів військової термінології завдяки визначенню змісту базових понять, що застосовуються в державах Альянсу.

Виклад основного матеріалу. Поняття *управління* не є формалізованим настільки, щоб можна було дати його точне і при цьому достатньо широке визначення. Однак у теорії (з погляду системного підходу) часто визначають управління як *функцію* системи, орієнтовану на збереження її основних якостей (тобто сукупності властивостей, втрата яких веде до руйнування системи) в умовах змін середовища або на виконання певної програми, що повинна забезпечити стійкість функціонування, досягнення певної мети. З погляду так званого процесного підходу управління може розглядатися як *процес* цілеспрямованого впливу керуючої системи чи суб'єкта на керовану систему або об'єкт управління з метою забезпечення його ефективного функціонування чи розвитку [7].

У вітчизняній військовій термінології існує усталений термін, який застосовується в контексті підготовки і ведення конкретних воєнних дій, а саме *управління військами*, під яким розуміють *процес* цілеспрямованого впливу командувачів (командирів), штабів на війська, що здійснюється для підтримання готовності військ до виконання завдань за призначенням, їх підготовки та успішного виконання ними завдань у ході ведення воєнних дій [7]. Зміст управління військами полягає у виконанні *командирами та штабами* низки завдань управління, зокрема: підтримання готовності штабів і військ, інформаційного забезпечення, вироблення замислу, формулювання та прийняття рішення на дії; доведення завдань до військ; планування; організаторської та практичної роботи.

У керівних документах ЗС України з управління військами [8 та ін.] у зазначеному контексті також часто вживається термін «робота командира і штабу». Він зазвичай трактується спрощено – як низка заходів та послідовність їх виконання. Визначено, що командир – це єдиноначальник; актами волевиявлення командира вважаються його рішення, а штаб є (його) основним робочим органом з управління військами, однак *функції командування і функції управління* не відокремлені.

¹ Стандартні оперативні процедури (*Standard Operating Procedure – SOP*) – зведення стандартизованих інструкцій щодо планування і ведення операцій.

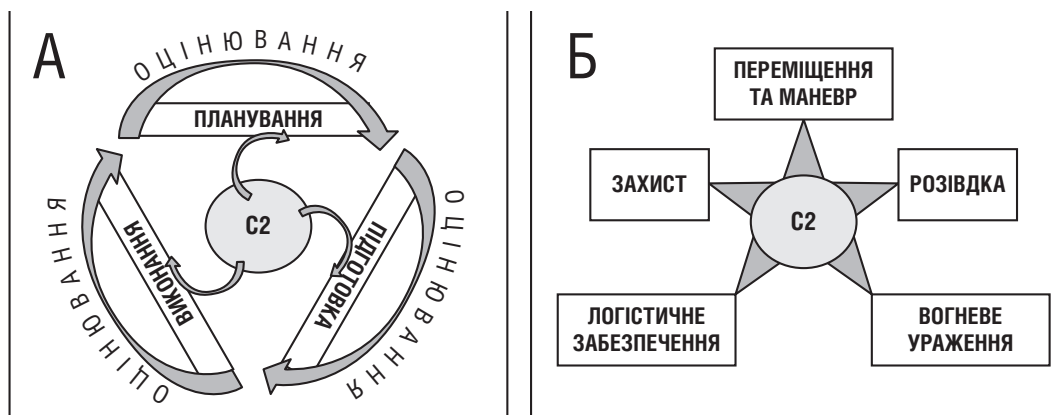

Рис. 1. Представлення командування та управління (C2) з погляду:
А – операційного процесу; Б – функції воєнних дій

Отже, історично склалось так, що управління військами в документах ЗС України розглядається з погляду суто процесного підходу. Воно подається як поняття неструктуроване (не поділяється на елементи) і не типізоване (не має типів). Терміни, зокрема «командування», «керівництво», «координування» (у контексті функцій командира), у бойових статутах і настановах ЗС України явно не визначені.

У керівних документах держав Альянсу широко вживається термін «Command and Control» (C2), який перекладається неоднозначно, зокрема: командування та управління; управління військами (силами); управління; бойове управління. *Командування та управління – це здійснення повноважень та керівництво² належним чином уповноваженого командира³ підпорядкованими та доданими силами для виконання поставленого бойового завдання [2, 9–12 та ін.]. Командири здійснюють функції командування та управління через систему командування та управління (C2) – скоординоване використання особового складу, управління інформацією, процедур, обладнання та засобів, необхідних командиром для ведення (планування, підготовки, виконання та оцінювання) операцій [2, 9–12]. Командир є центром системи командування та управління (C2). Тому в документах держав Альянсу поняття C2 і «командування та управління» часто вживають нерозривно і як синоніми. Головне завдання C2 – здійснення операційного процесу (Operations Process) (рис. 1).*

З метою полегшення управлінської діяльності з погляду розуміння, чіткого уявлення (візуалізації), викладен-

ня, віддання розпоряджень, оцінювання та керівництва під час процесу управління військами у «натовській» термінології існує термін *функції воєнних дій (Warfighting functions)*, під яким розуміють групу завдань і систем (люди, організація, інформація, процеси), об'єднаних спільною метою, котру командир використовує для виконання місії⁴ в операціях або в навчальних цілях. Таких функцій шість: переміщення та маневр; розвідка; вогневе ураження; логістичне забезпечення; командування та управління (C2); захист. Під час аналізу завдання та оцінювання можливостей (спроможностей) військ (сил) зазначені функції вважаються елементами бойового потенціалу (які оцінюються та порівнюються). *Центральною функцією, завдяки якій командири об'єднують усі функції воєнних дій з метою виконання місії, є командування та управління (C2).*

Таким чином, у керівних документах держав Альянсу командування та управління може подаватися двома підходами: як процес та як функція.

«Command and Control» є поняттям складним, оскільки його складові – «Command» (командування) та «Control» (управління) є взаємозалежними, але мають різні значення і поділяються на компоненти та елементи. Водночас управління вважається структурним компонентом командування (рис. 2).

Командування – це реалізація законної влади (повноважень), яку мають командири над своїми підлеглими відповідно до їхніх військових звань та посад. Дане поняття охоплює відповідальність за правильне використання наявних ресурсів; планування застосування військової сили; організацію управління, координацію та контроль за виконанням поставлених завдань. Воно також охоплює відповідальність за стан здоров'я, добробуту, морально-бойовий дух та дисципліну підпорядкованого особового складу [2, 9, 10]. Командування є функцією персональною і стосується командира, який

² Керівництво (*leadership*) – процес впливу на людей через визначення мети, скеровування та мотивування під час виконання місії та вдосконалення організації [9, 11]. *Leadership* також може перекладатися як *лідерство* (точного перекладу не визначено).

³ «Належним чином уповноваженого командира» – ідеться про те, що під час оперативного планування штабними процедурами НАТО передбачене призначення органів управління (Assign headquarters) та наділення їх повноваженнями різних ступенів.

⁴ Місія (бойове завдання) – завдання і мета, що чітко визначають дію, яку необхідно вчинити, та її причини [2, 9, 11].

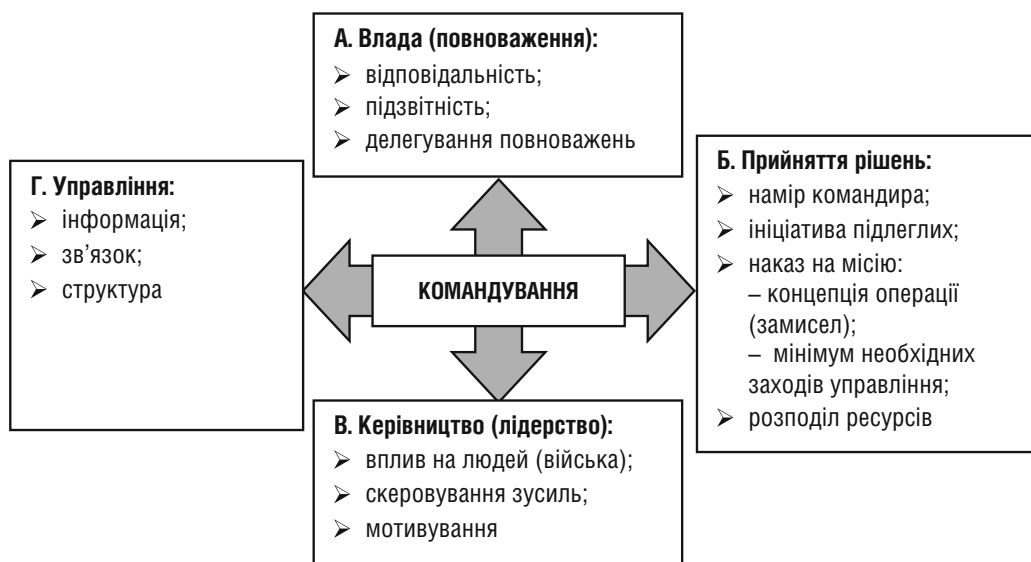

Рис. 2. Компоненти та елементи командування (як функції)

фокусується більшою мірою на аспектах *мистецтва ведення війни* (але не науки), зокрема на впливі керівництва (лідерства) на бойові спроможності та невизначеності стосовно противника [2, 11, 12].

У державах НАТО застосовують дві концепції (типи) С2 (рис. 3): *децентралізоване (або директивне) командування (Missoin Command – MC)* та *детальне командування (Detailed Command)*. Основною є концепція децентралізованого командування, яка вимагає того, щоб керівники на всіх рівнях використовували впорядковану ініціативу, діяли активно й незалежно для виконання місії, в межах наміру командира⁵. «Missoin command» у сухопутних військах армії США останнім часом навіть витіснив (замістив) термін «Command and Control» [2].

Командування ґрунтується на таких принципах: поєднання зусиль (на виконання місії та наміру командира); децентралізація виконання; взаємне порозуміння, своєчасність та ефективність рішень і дій [10].

Управління в контексті поняття «командування та управління» визначає порядок та організацію управління воєнними діями, виконання завдань відповідно із замислом командира. Воно охоплює збирання, обробку, відображення, зберігання і поширення інформації для створення загальної оперативної картини і використання інформації в процесі ведення операцій [2, 10]. На відміну від командування, *управління є функцією колективною, яку здійснюють командири та штаби спільно.* За допомогою штабу командири здійснюють управління всіма підпорядкованими військами в районах ведення бойових

⁵ Намір командира (*Commander's Intent*) – чітке стисле твердження про те, що необхідно виконати військам для досягнення успіху та які умови повинні бути створенні/встановленні відносно противника, рельєфу місцевості, а також впливу цивільного фактора, для досягнення бажаного кінцевого стану [2, 11, 12].

дій. Штаби координують дії, безперервно інформують командира та здійснюють управління за командира. Управління вимагає розуміння тих аспектів операцій, які можуть бути проаналізовані та виміряні, покладаючись на об'єктивність, факти, емпіричні методи, детальний розгляд і реалістичні оцінки власних та ворожих можливостей організацій і систем, а також факторів часу-відстані та часу на приведення в готовність. Виходячи із цього, управління більшою мірою вважається наукою. *Наука управління* охоплює тактики, техніки (прийоми) та процедури (*Tactics, Techniques and Procedures – TTP*), а також воєнну (оперативну) термінологію та графіку (*Operation Terms and Graphics*) [2, 10].

Принципами управління є такі: ясність і своєчасність; чіткість і лаконічність; важливість штабних тренувань; пріоритет результату над процесом; єдине розуміння способу дій [10].

Командири використовують два типи (методи) управління (рис. 3) – процедурне управління (*Procedural Control*) та позитивне (в Армії США – конструктивне) управління (*Positive Control*). Вони обирають доцільніший метод, ґрунтуючись на ситуації [10].

Процедурне управління є методом управління, яке покладається на комбінацію наказів і настанов, а також на тактики, техніки (прийоми) та процедури (TTP). Таке управління вимагає невтручання з боку старших командирів після його встановлення [10].

Конструктивне управління є методом управління військами, що спонукає командирів активно оцінювати, приймати рішення та керувати їх виконанням. Конструктивне управління може стати в пригоді, коли деталізоване керування необхідне для здійснення послідовних дій або для координації дій військ, що розташовані близько один до одного [10].

Рис. 3. Типізація командування та управління за ступенем централізації

Командування (як функція) є поняттям структурно неоднорідним і складається з компонентів та елементів (див. рис. 2).

А. *Влада (Authority)* як структурний компонент командування є, по суті, реалізацією повноважень командира, які бувають двох типів: правові й такі, що засновані на особистому авторитеті командира. Влада містить три елементи: відповідальність, підзвітність і делегування повноважень [10].

1. Відповідальність (*Responsibility*) – обов’язок командирів відповідати як за свої рішення, так і за дії, досягнення й невдачі свого підрозділу. Встановлено ієрархію пріоритетів. Командир відповідає передусім за виконання місії, потім – за військовослужбовців: їхнє здоров’я, добробут, мораль і дисципліну, й нарешті – за збереження і використання ресурсів. Це означає, що в разі вибору між виконанням місії та відповідальністю за особовий склад, включно із життям самого командира, перевагу слід надавати виконанню місії [10].

2. Підзвітність (*Accountability*) – це вимога відповідати перед вищим командуванням за виконання місії, за життя й турботу про підлеглих військовослужбовців, за ефективність використання ресурсів. Підзвітність також включає зобов’язання відповідати за належне використання делегованих повноважень. У свою чергу, підлеглі підзвітні командирові за виконання своїх обов’язків [10].

3. Делегування повноважень (*Delegation*) підлеглим, включно зі штабними офіцерами, командир може здійснювати для виконання місії або надання допомоги у виконанні своїх обов’язків. Підлеглі підзвітні своїм командирам за використання делегованих повноважень, але командири залишаються виключно відповідальними і підзвітними вищому командуванню за результат [10]. Тобто відповідальність делегувати не можна. Існують кілька способів делегування повноважень, зокрема: за сферами діяльності (за спеціальністю), територіально та за конкретними видами дій. Командири можуть своєчасно обмежити делегування повноважень або використовувати їх постійно.

Б. *Прийняття рішень (Decision Making)* – це головний компонент командування, який полягає у виборі найбільш сприятливого курсу для виконання місії [10]. У державах Альянсу вирізняють два основні способи прийняття рішень: структурований підхід (*Structured approach*) і натуралістичне прийняття рішення (*Naturalistic decision making*).

Структурований підхід ґрунтується на аналітичному мисленні, штабних процедурах і розрахунках. Він добре підходить для прийняття рішень у складних або незнайомих ситуаціях за наявності достатнього часу. Отже, структурований підхід – це універсальний метод прийняття раціональних військових рішень, який мінімізує помилки командира. У НАТО цей метод представлений процесом планування на оперативному рівні (OLPP) [10], в Армії США це – процес прийняття військових рішень (MDMP) [12].

Натуралістичне прийняття рішень засноване на знанні, судженнях, досвіді, освіті, інтелекті, сміливості, сприйнятті й характері тих, хто приймає рішення. Цей підхід застосовується в умовах обмеженого часу. Він спирається на інтуїтивну здатність досвідченого командира визнати ключові елементи й наслідки конкретної проблеми або ситуації та обрати задовільне рішення. Натуралістичне прийняття рішень може призвести до прийняття рішень, які є не гіршими за ті, що отримані з використанням структурованого підходу. Проте натуралістичне прийняття рішень буде контрпродуктивним у складних або незнайомих ситуаціях, а також для недосвідчених командирів. На практиці зазначені підходи застосовуються одночасно з різними ваговими частками, залежно від наявності часу й досвіду командирів і штабів.

Основними елементами прийняття рішення (для децентралізованого командування – *МС*) є: намір командира; ініціатива підлеглих; наказ на місію, що охоплює концепцію операції (замисел) та мінімум необхідних заходів управління; розподіл ресурсів.

1. Намір командира (*Commander’s Intent*) лаконічно (у трьох-п’яти реченнях) описує, із чого складається

успіх операції. Він містить *мету операції* та *умови, що визначають кінцевий стан*, і поєднує місію, замисел операції та завдання підлеглим підрозділам. Намір командира має бути легким для запам'ятовування та ясно зрозумілим на два ешелони (ланки управління) вниз. Чіткий намір командира полегшує спільне розуміння місії. Під час виконання намір командира активізує ініціативу підлеглих, особливо в умовах невизначеності, коли чинні накази більше не відповідають ситуації [2].

2. Ініціатива підлеглих (*Subordinates' Initiative*) – це прийняття на себе відповідальності за прийняття рішень та ініціювання незалежних від замислу (concept of operations) старшого командира дій, однак *у межах наміру цього командира*. Таке може відбуватися, коли обстановка не дозволяє діяти згідно із замислом або коли виникла непередбачена можливість виконати місію в інший (від визначеного замислом) спосіб і з меншим напруженням. Однак у деяких операціях відхилятися від замислу старшого командира є неприйнятним. Ступінь свободи дій підлеглих у межах свого наміру визначає командир [10].

3. Наказ на місію (*Mission-Type Orders*) – це наказ, виданий підпорядкованому військовому формуванню, який указує на місію, яку слід виконати, не вказуючи, *як це робити*. Наказ має містити таку інформацію, яка буде достатньою для знання підлеглими командирами (у своїй ланці) відповідей на запитання: *хто, що, коли, де і чому* повинен виконати. Особливий наголос робиться на меті (*чому*), оскільки цей елемент наказу є ключовим у намірі командира і, відповідно, керівним орієнтиром для здійснення ініціативи підлеглих [10].

4. Розподіл ресурсів передбачає виділення на виконання завдань не лише сил та засобів, а й інформації, яка за рішенням командира розподіляється за ланками управління. Командир має дотримуватися трьох принципів розподілу ресурсів [10].

По-перше, командир має балансувати між ефектом (*effectiveness*) та ефективністю (*efficiency*). Ефект (результат) полягає у виконанні місії. Ефективність може враховуватися лише тоді, коли існують різні способи виконання місії. Коли ефективність урахується, то *має бути дотримана ієрархія пріоритетів*: збереження життя військовослужбовців над збереженням інших ресурсів, а також виконання місії та збереження життя військовослужбовців над збереженням ресурсів.

По-друге, командир має застосовувати *принцип економії сил*, який полягає у виділенні необхідно мінімальних сил на операції, які не є вирішальними, водночас для виконання вирішальної операції призначаються сили, розмір яких порівнюється з усіма можливими силами. Якщо підлегли вважають, що вони не отримали достатньо ресурсів, або бачать неприйнятні втрати, вони повинні доповідати про це командиру.

По-третє, командир має визначити розумний баланс між необхідністю негайного виконання місії та вимогами до подальших операцій.

В. *Керівництво (Leadership)* – процес впливу на людей через визначення мети, скеровування та мотивування під час виконання місії та вдосконалення організації. Упевнене, компетентне та засноване на наявній інформації керівництво посилює ефективність усіх бойових функцій через формулювання сильних оперативних ідей, підтримання дисципліни та мотивацію військ. Хороші лідери є каталізаторами успіху, оскільки вселяють у солдатів волю до перемоги. Для цього лише правових повноважень недостатньо [10].

Г. *Управління* як компонент командування складається з трьох основних елементів: інформації, зв'язку і структури. Інформація є найважливішим елементом управління. Дані та інформація з усіх ланок управління розподіляються між усіма користувачами, створюючи загальну оперативну картину. Застосовуючи судження до загальної оперативної картини, командир може досягти ситуаційної обізнаності, з якої він починає процес прийняття рішень. Командир керує виконанням свого рішення шляхом поширення інформації, як правило, у вигляді наказів і планів. Водночас він отримує донесення від підлеглих і підтримуючих сил. Цей інформаційний потік створює взаємний вплив між командиром і підлеглими. Очевидно, що без організованого зв'язку інформаційний потік не функціонуватиме. Структура – це встановлення відносин між елементами або між внутрішніми процесами військової організації (структура штабу і командних пунктів, командні повноваження тощо) [10].

Штаби реалізують багато функцій, які допомагають командирам виконувати командування та управління (С2). Ці функції охоплюють: забезпечення необхідною інформацією та її аналіз; постійне оновлення поточних оцінок та вироблення рекомендацій; розроблення планів і наказів; моніторинг операцій та оцінювання їхнього розвитку; створення (розвиток) структури [10].

Висновок

У контексті ведення воєнних дій термін «управління військами (силами)» є базовим. Водночас управління військами (силами) в документах ЗС України розглядається з погляду суто процесного підходу. Воно подається як поняття не складне, оскільки є неструктурованим, не поділяється на елементи (як командна та як штабна функція) і не має типів. Такі терміни, як «командування», «керівництво», «координування» (як функції командира), у бойових статутах і настановах ЗС України не визначені. Такий підхід до сутності цього важливого терміна значно звужує його розуміння, а в практичному плані не сприяє гнучкості командира (командувача) в реалізації його повноважень, зокрема у взаємовідносинах зі штабом і підлеглими командирами в бойових умовах.

Базовим терміном стосовно управління військами в операціях держав – членів НАТО наразі вважається «Command and Control». Він у керівних документах держав Альянсу розкривається широко і багатогранно, як

поняття складне і таке, що відображає, з одного боку, істотні відмінні ознаки системи мислення та діяльності командирів (командувачів), з другого боку – системи роботи штабів усіх ланок управління.

Найімовірніше, що керівні документи з управління силами оборони України не повинні повторювати документи держав – членів НАТО чи Об'єднаних збройних сил НАТО, оскільки потрібно враховувати принципові відмінності в пріоритетах завдань (місій), в оперативних (бойових, спеціальних) спроможностях, в оснащеності. Водночас очевидним стає те, що ці документи мають бути адаптованими (не конфліктувати, бути взаємно зрозумілими) з погляду термінології та графіки, основних принципів, тактик і процедур. Першочерговим кроком на шляху створення системи управління силами оборони за євроатлантичними стандартами є розроблення та впровадження Стандарту військових термінів у силах оборони України.

Отже, підхід до створення системи сил оборони має бути виваженим і обґрунтованим. Як варіант, цей підхід може бути таким: на основі опрацювання керівних документів Армії США та Альянсу, власного (українського) бойового досвіду мають виявлятися нові для українських військових раціональні прийоми та процедури, які потім мають обговорюватися із залученням практиків і науковців, досліджуватися на навчаннях і тренуваннях, а потім – розумно впроваджуватись у стандарти сил оборони України (доктрини, статuti, настанови). Об'єктивність і результативність обговорення (як важливого етапу зазначеного підходу) може бути вищою за умови його транспарентності.

Перелік літератури

1. Про Стратегічний оборонний бюлетень України : Указ Президента України № 240/2016 від 6 червня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon3.rada.gov.ua/laws/snow/240/2016. – Назва з екрана.

2. Operations (FM 3-0) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://fas.org/irp/doddir/army/fm3-0.pdf>. – Назва з екрана.

3. Ярош С. П. Теоретичні основи побудови та застосування розвідувально-управляючих інформаційних систем протиповітряної оборони [Текст] : монографія / С. П. Ярош ; за ред. І. О. Кириченка. – Харків : ХУПС, 2012. – 512 с.

4. Смірнов Є. Б. Теорія прийняття рішень органами військового управління : монографія / Є. Б. Смірнов, В. І. Ткаченко та ін. ; за ред. В. І. Ткаченка, Є. Б. Смірнова. – Харків : ХУПС, 2008. – 545 с.

5. Олещенко О. А. Зміст керівництва та управління силами Національної гвардії України у процесі службово-бойової діяльності [Текст] / О. А. Олещенко, М. О. Єрмошин, М. М. Романюк // Честь і закон. – 2017. – № 1. – С. 33–37.

6. Пунда Ю. В. Трансформація системи управління збройними силами: досвід США та реалії України [Текст] / Ю. В. Пунда, М. В. Гребенюк // Наука і оборона. – 2014. – № 4 – С. 37–46.

7. Шмаков О. М. Словник офіцера внутрішніх військ з воєнно-наукових питань [Текст] / О. М. Шмаков. – Харків : Акад. ВВ МВС України, 2018. – 622 с.

8. Бойовий статут механізованих та танкових військ Збройних Сил України. Частина 2. Батальйон, рота [Текст] (затв. наказом командувача Сухопутних військ Збройних Сил України № 605 від 30 грудня 2016 р.).

9. AAP-6 NATO Glossary of Terms and Definitions [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://nso.nato.int/nso/ZPUBLIC/_BRANCHINFO/TERMINOLOGY_PUBLIC/NON-CLASSIFIED%20NATO%20GLOSSARIES/AAP-6.PDF. – Назва з екрана.

10. Command and Control of allied land forces (STANAG 2199) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.document-center.com/standards/show/STANAG-2199>. – Назва з екрана.

11. Terms and Military Symbols (ADRP 1-02) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.hsdl.org/?abstract&did=789196>. – Назва з екрана.

12. The Operations Process (ADRP 5-0) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://fas.org/irp/doddir/army/adrp5_0.pdf. – Назва з екрана.